ALLA 15 AFS:ar PÅ NÅGRA MINUTER HELT UTAN KRÅNGEL

Din visuella snabbguide till de nya AFS-reglerna från 2023

FÖRFATTARE: Anhar Hammoodi

Vad är AFS 2023:1 och varför finns den?

- **AFS 2023:1** är Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM).

- Gäller alla arbetsgivare – oavsett bransch.

- Syftet: Förebygga ohälsa och olycksfall, skapa en tillfredsställande arbetsmiljö.

- Bygger på att arbetsgivare och arbetstagare samarbetar och arbetar förebyggande.

- Arbetsmiljöarbetet ska vara en **naturlig del av verksamheten** och pågå hela tiden.

Huvudstegen i systematiskt arbetsmiljöarbete

1. Undersöka

Arbetsmiljön – hitta risker innan de leder till problem.

2. Bedöma risker

Avgöra hur allvarliga de är.

3. Åtgärda

Riskerna – ta bort eller minska dem.

4. Följa upp

Kontrollera om åtgärderna fungerar.

Dokumentera vid behov, särskilt om ni är fler än 10 anställda.

Roller och ansvar

1

Arbetsgivaren

Har alltid huvudansvaret för arbetsmiljön.

Kan **fördela uppgifter** till andra, men ansvarar för att de har rätt kunskaper, resurser och befogenheter.

2

Arbetstagare

Ska följa säkerhetsregler, rapportera risker och delta i arbetsmiljöarbetet.

3

Skyddsombud

Ska företräda arbetstagarna i arbetsmiljöfrågor.

Kunskap, instruktioner och delaktighet

Tillräckliga kunskaper

Alla arbetstagare ska ha **tillräckliga kunskaper** om risker och hur arbetet ska utföras säkert.

Skriftliga instruktioner

Vid **allvarliga risker** ska det finnas skriftliga, målgruppsanpassade instruktioner.

Introduktion

Introduktion till nya arbetsuppgifter, nya verktyg/maskiner eller efter längre frånvaro är viktigt.

Delaktighet

Arbetstagarna ska kunna bidra med erfarenheter och synpunkter på arbetsmiljön.

Nyckeln till att bemästra AFS 2023:1

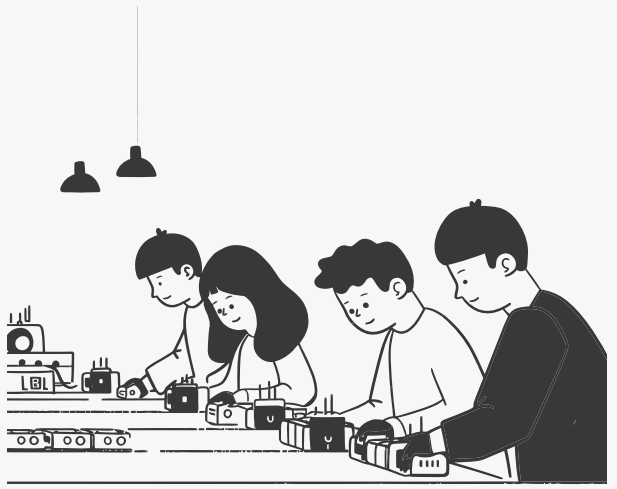
Gör arbetsmiljöarbetet **enkelt, tydligt och kontinuerligt.**

Dokumentera risker, åtgärder och uppföljningar.

Skapa rutiner för rapportering av risker och tillbud.

Se till att alla vet **vem som gör vad** i arbetsmiljöarbetet.

Följ upp årligen – och justera arbetssättet efter behov.

Kom ihåg: En bra arbetsmiljö skapas tillsammans!

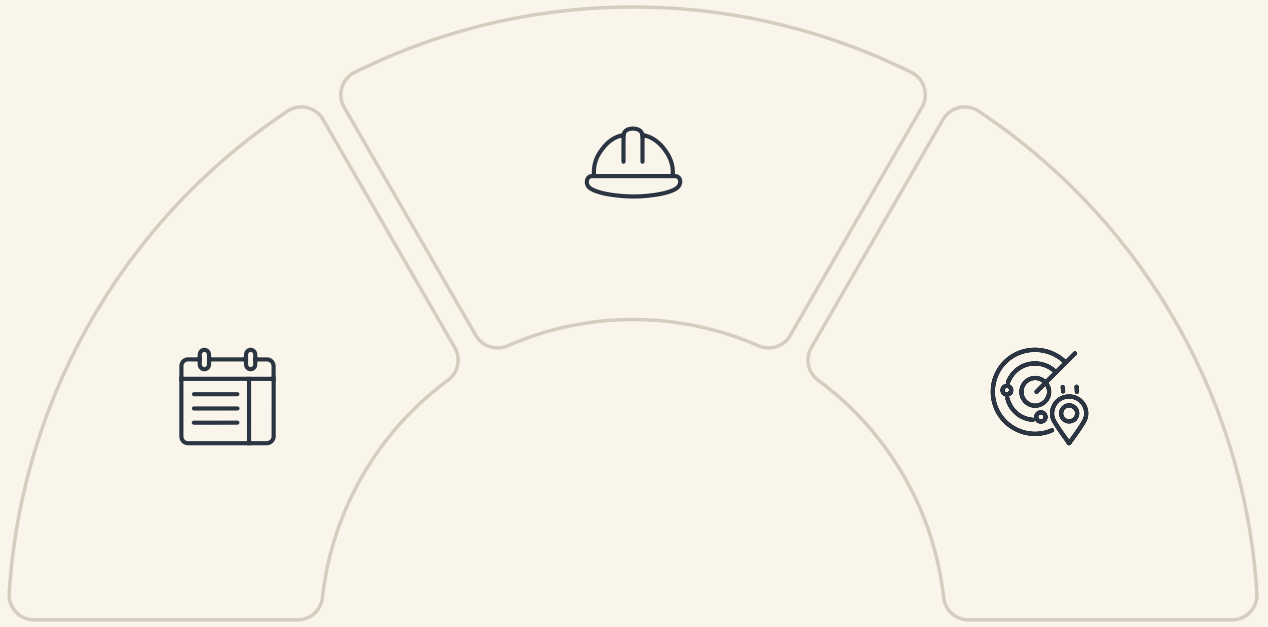
Vad är AFS 2023:2 och varför finns den?

Syfte: Grundkrav för arbetsgivare att förebygga ohälsa och olyckor.

Omfattning: All verksamhet med anställda (inkl. inhyrd personal) och vissa särskilda grupper.

Ersätter: Tidigare AFS:ar om anpassning, första hjälpen, våld/hot, ensamarbete, gravida/ammande, minderåriga och jourtid/övertid.

Så arbetar du systematiskt med arbetsmiljön

Planera

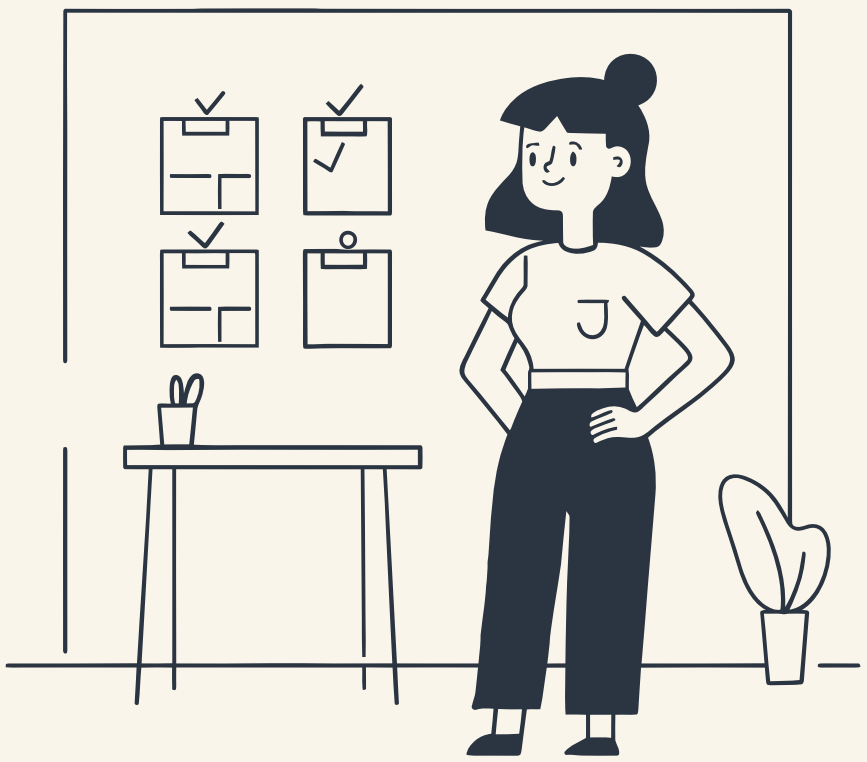
Bygg rutiner och struktur enligt systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM).

Förebygga

Identifiera och åtgärda risker innan skada uppstår.

Följa upp

Kontrollera och justera åtgärder regelbundet.

Nyckelkrav i AFS 2023:2

Riskbedömning

Undersök arbetsmiljön, bedöm risker och vidta åtgärder systematiskt.

Arbetsmiljömål

Ha skriftliga mål för organisatorisk och social arbetsmiljö (vid ⩾10 anställda).

Arbetsbelastning

Anpassa krav och resurser, ge stöd vid psykiskt påfrestande arbete.

Viktiga fokusområden för en trygg arbetsplats

1

Kränkande särbehandling

Nolltolerans med rutiner för snabb hantering.

2

Första hjälpen & krisstöd

Rutiner, beredskap och utbildning för personalen.

3

Våld och hot

Förebyggande åtgärder, säkerhetsrutiner och larm.

4

Ensamarbete

Särskilda regler vid påtaglig skaderisk.

Roller och ansvar i arbetsmiljöarbetet

Arbetsgivare

Har huvudansvar för att följa föreskrifterna.

Chefer/arbetsledare

Behöver kunskap, befogenheter och stöd för att förebygga risker.

Skyddsombud

Medverkar i riskbedömning, uppföljning och arbetsanpassning.

Framgångsrikt arbetsmiljöarbete

För att lyckas med arbetsmiljöarbetet enligt AFS 2023:2 behöver du:

- Tydliga rutiner och ansvarsfördelning
- Delaktighet från alla medarbetare
- Kunskap hos chefer och arbetsledare
- Kontinuerlig uppföljning och förbättring

💡 **Minnesregel:**

Planera – Förebygga – Följa upp

→ Skapar en trygg, hälsosam och laglig arbetsmiljö.

Vad är AFS 2023:3 och varför finns den?

Syfte: AFS 2023:3 syftar till att förebygga olyckor och ohälsa på byggarbetsplatser genom ökad kunskap, delaktighet och tydliga roller.

Omfattning: Föreskriften gäller alla aktörer och skapar riktlinjer för en säker arbetsmiljö. Alla parter ansvarar för arbetsmiljön.

Ersätter: AFS 2020:1 och AFS 1999:3 ersätts av AFS 2023:12 och AFS 2023:13, som samspelar med AFS 2023:3 och dess övergångsbestämmelser.

Så implementerar du AFS 2023:3

Följ dessa viktiga steg för att säkerställa en säker arbetsmiljö:

1

Planera tidigt

Ta med arbetsmiljöaspekter redan vid projektstart

2

Utse rätt roller

Säkerställ att Bas-P och Bas-U har rätt kompetens och befogenheter

3

Identifiera risker

Arbeta enligt principen: undvik, bedöm, hantera vid källan

Roller och ansvar i byggprojekt

Byggherre

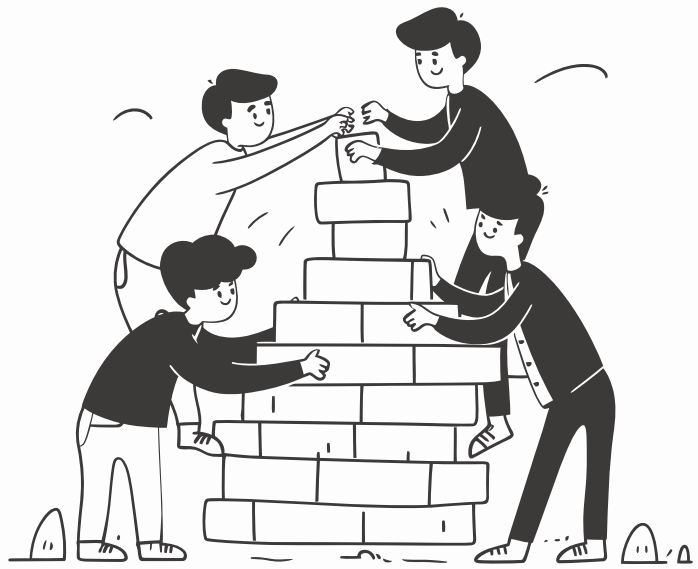
Leder arbetsmiljöarbetet, utser Bas-P/Bas-U och följer upp

Bas-P/Bas-U

Samordnar arbetsmiljö under planering respektive byggskedet

Projektörer/Entreprenörer

Projekterar säkra lösningar och följer arbetsmiljöplanen

Tydlig ansvarsfördelning är avgörande för säkerheten på byggarbetsplatser!

Kunskap och delaktighet

Kompetenskrav

Bas-P/Bas-U ska ha dokumenterad kompetens inom arbetsmiljö, lagkrav och riskhantering

Delaktighet

Håll regelbundna arbetsmiljömöten och involvera skyddsombud i planering och uppföljning

Information

Anpassa information efter mottagare - tänk på språk, bilder och format

Nyckeln till framgång med AFS 2023:3

Minnesregel – PLAN:

- **P**lanera – Ta med arbetsmiljön från start
- **L**eda – Utse rätt personer och ge befogenheter
- **A**gera – Hantera risker direkt
- **N**oggrant följa upp – Justera och förbättra löpande

Vad är AFS 2023:4 och varför finns den?

Syfte: Säkerställa att maskiner som släpps ut på marknaden är säkra för människor, djur, egendom och ibland miljön.

Omfattning: Gäller för maskiner och vissa produkter enligt 1 § a–g:

a) Maskiner
b) Utbytbar utrustning
c) Säkerhetskomponenter
d) Lyftredskap
e) Kedjor, kättingar, linor och vävband
f) Avtagbara mekaniska kraftöverföringsanordningar
g) Delvis fullbordade maskiner (viktigt att framhålla som eget produktområde)

Bakgrund: Bygger på EU:s maskindirektiv. Harmoniserar svenska regler med EU.

Ersätter: AFS 2008:3 om maskiner med tillhörande allmänna råd.

Vem behöver bry sig?

Tillverkare

Måste se till att maskinen uppfyller alla krav innan försäljning.

Importörer

Ansvarar för att importerade maskiner är säkra och dokumenterade.

Distributörer

Får bara sälja maskiner som har rätt dokumentation och märkning.

Befullmäktigad representant

Kan företräda tillverkaren inom EES

💡 Kort sagt: Om du säljer, importerar eller bygger maskiner – det gäller dig!

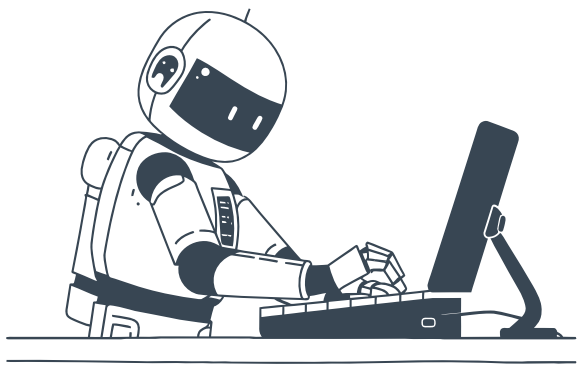

Nyheter, tydligare krav och sanktioner

- **Dokumentationskrav:** EG-försäkran måste medfölja.
- **Bruksanvisning:** Krävs på svenska.
- **CE-märkning:** Får endast användas på omfattade produkter.
- **Sanktioner:** Upp till 1 miljon kr vid brist på dokumentation.
- **Regler:** Tydligare för både färdiga och delvis fullbordade maskiner.

Ömsesidigt erkännande: Maskiner lagligen sålda i EU/EES får säljas i Sverige om de uppfyller AFS 2023:4 (inkl. CE-märkning och EG-försäkran).

Maskiner ska vara säkra – punkt!

Kraven finns i **bilaga 1** och handlar om:

- Konstruktion och tillverkning.
- Skydd för människor, djur och egendom.
- Miljöskydd i vissa fall.

📌 Tänk: Inga vassa kanter, inga farliga överraskningar!

Checklista innan maskinen säljs

1

EU-försäkran

Måste finnas på **svenska** när maskinen säljs i Sverige.

2

Märkning

Ska vara **tydlig** och visa saker som tillverkarens namn, CE-märkning, maskinens namn, serienummer och tillverkningsår.

3

Manual på svenska

Måste vara på **svenska** och tydligt märkt som "Originalmanual" eller "Översatt manual".

💡 Om något saknas? Då får maskinen inte säljas!

Varför ska du bry dig?

Skyddar användare från olyckor.

Undviker böter och marknadsförbud.

Bygger förtroende för ditt varumärke.

Visar att du är en seriös aktör på marknaden

🚀 Säkra maskiner = nöjda kunder + trygg arbetsmiljö!

Vad är AFS 2023:5 och varför finns den?

Syfte:

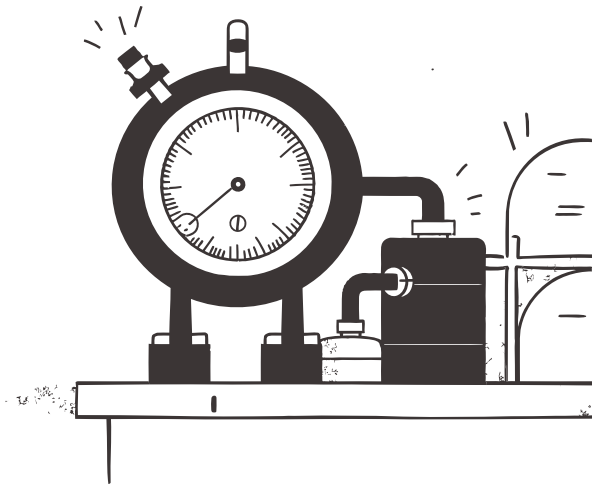
- Säkerställa att tryckbärande anordningar är *säkra* vid konstruktion, tillverkning, installation och användning.
- Skydda liv, hälsa och egendom.

Omfattning:

- Gäller tryckkärl, rörledningar, säkerhetsutrustning och aggregat med tryckrisk.
- Bygger på EU-direktiv 2014/68/EU (PED).

Ersätter:

- AFS 2016:1.

Viktiga definitioner

Tryckkärl:

Behållare för gas/vätska under tryck.

Rörledning:

Ledningsdelar för transport av fluider.

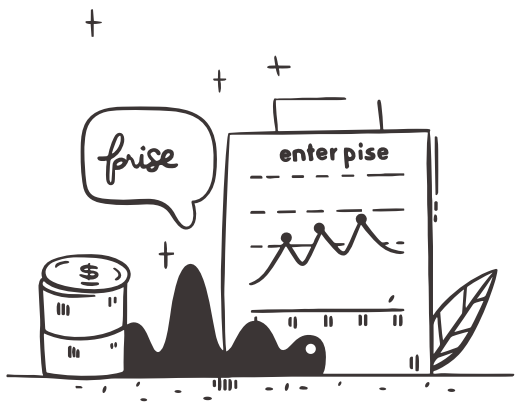
PS:

Högsta tillåtna tryck, angivet av tillverkaren.

Tillverkare, importör, distributör:

Alla har tydliga roller och skyldigheter.

Kategorier & klassning

Fyra kategorier (I–IV) beroende på risknivå.

Fluider delas i två grupper:

Grupp 1:

Farliga ämnen (explosiva, brandfarliga, giftiga).

Grupp 2:

Övriga ämnen.

Kategori styr vilket bedömningsförfarande som används.

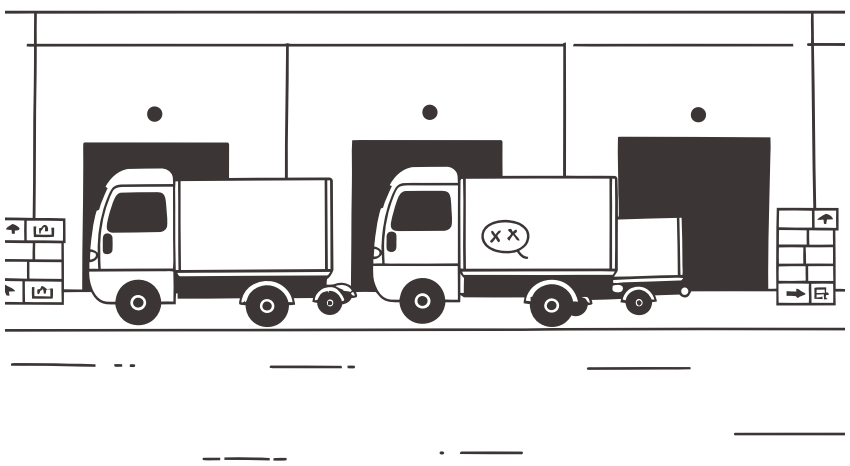
Tillverkarens skyldigheter

Säkerställa att produkten uppfyller väsentliga säkerhetskrav.

Upprätta teknisk dokumentation och EU-försäkran om överensstämmelse.

Märka med CE och tydlig identifikation.

Ge tydliga bruksanvisningar på svenska.

Importörer & Distributörer

Importörer:

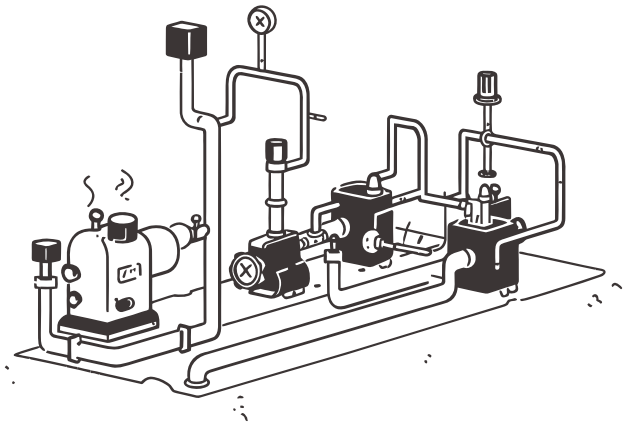
Kontrollera att tillverkaren gjort rätt (dokumentation, CE, märkning).

Säkerställa att lagring och transport inte skadar produkten.

Distributörer:

Kontrollera CE, dokumentation och bruksanvisning innan försäljning.

Vid brister → vidta åtgärder och informera myndighet.

Kort om säkerhetskraven

Risker ska elimineras eller minimeras redan vid konstruktion.

Material ska klara tryck, temperatur, korrosion och slitage.

Säkerhetsutrustning (t.ex. tryckavlastning) ska finnas.

Tydlig märkning och instruktioner för säker användning.

Vad är AFS 2023:6 och varför finns den?

Syfte

- Säkerställa att enkla tryckkärl är säkra att använda
- Kontrollerat utsläpp på marknaden
- Anpassa svenska regler till EU-direktiv 2014/29/EU

Omfattning

- Serietillverkade svetsade kärl för luft eller kväve
- Tryck över 0,5 bar
- PS × V ⩽ 10 000 barliter
- Material: olegerat stål eller aluminium

Temperaturgränser

Stål: -50°C till +300°C

Aluminium: -50°C till +100°C

Ersätter AFS 2016:2 – Tillhandahållande på marknaden av enkla tryckkärl

Vilka berörs av regelverket?

Tillverkare

Företag som konstruerar och producerar enkla tryckkärl för marknaden

Tillverkarens representanter

Auktoriserade representanter som agerar för tillverkaren inom EU

Importörer

Företag som för in tryckkärl från länder utanför EU till den svenska marknaden

Distributörer

Återförsäljare och grossister som säljer tryckkärl vidare till slutkunder

Anmälda organ

Oberoende organisationer som kontrollerar att produkterna uppfyller säkerhetskraven

💡 **Kort sagt:** Alla som tillverkar, importerar, säljer eller tar i bruk enkla tryckkärl omfattas av regelverket

Viktiga krav på produkten

01

Kärl över 50 barliter

Måste uppfylla väsentliga säkerhetskrav enligt bilaga 1

02

Kärl under 50 barliter

Ska följa nationellt vedertagna tekniska föreskrifter

03

Obligatorisk märkning

CE-märkning plus information om tryck, temperatur, volym och tillverkare

04

Dokumentation på svenska

Anvisningar och säkerhetsföreskrifter måste medfölja på svenska språket

⚠ **Viktigt:** All dokumentation och märkning måste vara korrekt och komplett för att produkten ska få säljas

Skyldigheter för olika aktörer

Tillverkare

- Säkerställa konstruktion enligt krav
- Ta fram teknisk dokumentation
- Skapa EU-försäkran om överensstämmelse
- Märka och förse med svenska anvisningar

Importörer

- Kontrollera att produkter uppfyller krav
- Verifiera innan import
- Märka med egna kontaktuppgifter
- Säkerställa korrekt dokumentation

Distributörer

- Kontrollera CE-märkning
- Verifiera dokument före försäljning
- Säkerställa fullständig information
- Rapportera eventuella brister

Varje aktör i kedjan har ett tydligt ansvar för att säkerställa att endast säkra och regelenliga tryckkärl når marknaden.

Hur visas att kraven följs?

EU-typkontroll (Modul B)

Granskning av konstruktion och prototyp av anmält organ

Tillverkningskontroll (Modul C, C1, C2)

Olika nivåer av provning och stickprov under produktionen

Presumtion om överensstämmelse

Automatisk godkännande om harmoniserad standard följs

Slutresultat: CE-märkning tillsammans med identifikationsnummer för det anmälda organet

Processen säkerställer att alla tryckkärl som når marknaden uppfyller de höga säkerhetsstandarder som krävs.

Viktigt att komma ihåg

CE-märkning är obligatorisk

För alla kärl över 50 barliter - inget undantag

Dokumentation i 10 år

All teknisk dokumentation och försäkringar måste sparas

Sanktioner vid bristande EU-försäkran

Tillverkare

150 000 kr + 10% av omsättning

Importör

75 000 kr + 10% av omsättning

Distributör

15 000 kr + 10% av omsättning

💬 Bra för säkerheten – och för att slippa böter!

Vad är AFS 2023:7 och varför finns den?

Syfte

- Skydda människor och egendom från risker i **potentiellt explosiva atmosfärer**
- Säkerställa att utrustning/system är säkra och uppfyller EU-krav

Omfattning

- Gäller utrustning, skyddssystem, säkerhets- & regleranordningar samt komponenter avsedda för explosiva miljöer
- Gäller både inom och utanför själva explosionszonen, om funktionen påverkar säkerheten

Ersätter: AFS 2016:4 (tidigare regler för samma område)

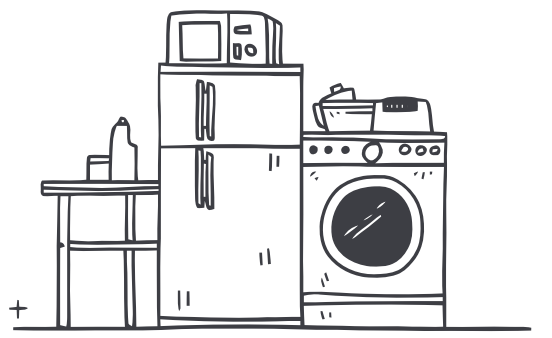
Vad omfattas och vad omfattas inte?

✓ Gäller för:

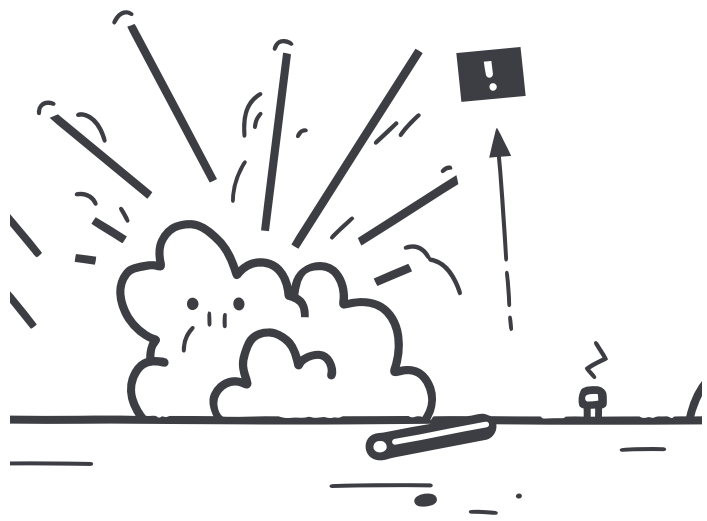

- Maskiner, apparater, fasta/rörliga anordningar m.m. som kan orsaka explosion
- Skyddssystem som stoppar eller begränsar explosioner

✗ Gäller inte för:

- Medicinsk utrustning
- Hushållsutrustning med sällan förekommande gasutsläpp
- Fartyg, tåg, persontransporter
- Krigsmateriel

Viktiga definitioner

Potentiellt explosiv atmosfär

Luft + brännbara ämnen (gas, dimma, damm) som **KAN** explodera

Utrustningskategori

Säkerhetsnivå baserat på hur ofta explosion kan uppstå

Ekonomiska aktörer

Tillverkare, importörer, distributörer

CE-märkning

Visar att prylen följer reglerna

Krav på produkter

Grundläggande krav

Måste uppfylla **grundläggande hälso- och säkerhetskrav** enligt Bilaga 2

Bedömning av överensstämmelse

Via olika moduler: EU-typkontroll, kvalitetssäkring, produktkontroll etc.

Märkning

CE-märkning + explosionsskyddsmärke innan försäljning

Dokumentation

EU-försäkran om överensstämmelse ska finnas

Skyldigheter för tillverkare, importörer och distributörer

Tillverkare

- Säkerställa konstruktion och tillverkning enligt krav
- Upprätta teknisk dokumentation
- Märka produkten och bifoga EU-försäkran

Importör

Kontrollera att produkten uppfyller krav innan den släpps ut på marknaden

Distributör

Kontrollera CE-märkning, dokument och märkning innan försäljning

4 snabba innan du trycker på start

✅ Är produkten rätt kategori?

Kontrollera att din produkt faller under rätt klassificering enligt regelverket

✅ CE-märkt + explosionsskyddsmärke?

Båda märkningarna måste finnas på plats innan försäljning

✅ Dokumentation klar?

All teknisk dokumentation och EU-försäkran måste vara komplett

✅ Överensstämmer med EU-kraven?

Slutkontroll att alla krav enligt AFS 2023:7 är uppfyllda

Vad är AFS 2023:8 och varför finns den?

Syfte

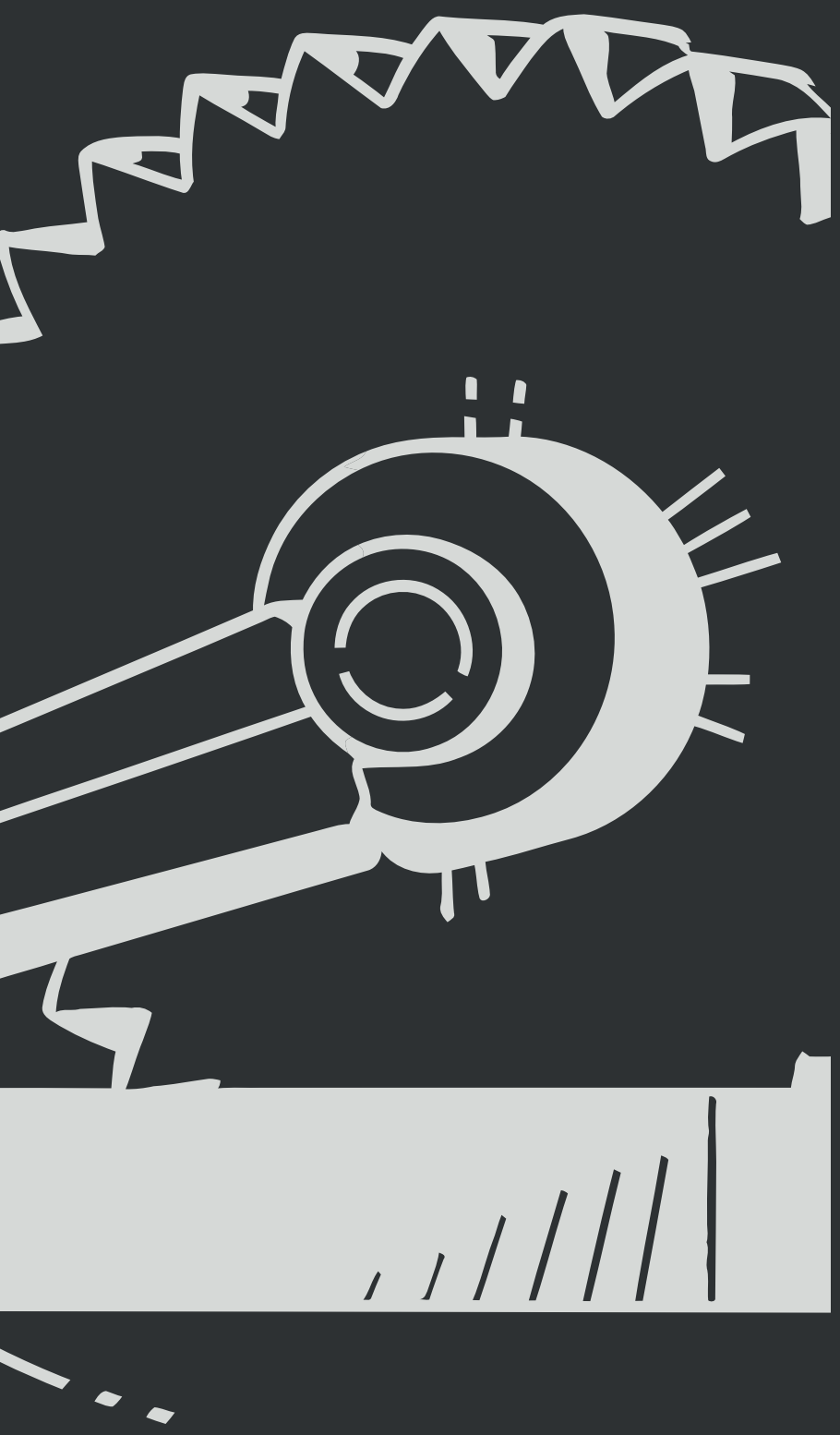
Att förbjuda försäljning av en särskilt farlig typ av skärverktyg för röjsågar, för att skydda användare.

Omfattning

Reglerna riktar sig till alla som "släpper ut produkter på marknaden". Det betyder tillverkare, importörer och distributörer som säljer eller tillhandahåller dessa verktyg för första gången inom EES.

Ersätter

Denna nya föreskrift, AFS 2023:8, ersätter den tidigare versionen AFS 2012:5 från och med 1 januari 2025.

Vad är det som är förbjudet?

Det är förbjudet att "på marknaden släppa ut" (dvs. sälja/distribuera för första gången) en specifik typ av produkt.

Produkten

Ledade skärverktyg.

Material

Består av flera sammankopplade metalldelar.

Avsedd för

Bärbara, handhållna röjsågar.

Enkelt sagt: Vissa farliga eftermarknadstillbehör till röjsågar får inte längre säljas.

Hur ser ett förbjudet verktyg ut?

Tänk på ett roterande huvud till en röjsåg där rörliga metalldelar har kopplats på.

Det kan vara skärverktyg som består av:

Kedjor

(liknande en motorsågskedja)

Knivar

(flera lösa, sammankopplade knivar/klingor)

Metallborstar

(med sammankopplade metalldelar)

Dessa utgör en stor skaderisk då delar kan lossna och slungas iväg med enorm kraft.

Vad händer om man bryter mot förbudet?

Att ignorera reglerna kan bli kostsamt.

50 000

Sanktionsavgift

Den som bryter mot förbudet och släpper ut en otillåten produkt på marknaden ska betala en sanktionsavgift.

Belopp: 50 000 kronor.

Beräkning: Avgiften gäller *per typ eller modell* av produkten, oavsett hur många exemplar som har sålts.

3 saker att ta med dig!

01

FÖRBUDET

Från 1 jan 2025 är det förbjudet att sälja/introducera nya ledade skärverktyg med metalldelar (kedjor, knivar etc.) för handhållna röjsågar.

02

ANSVARET

Ansvaret ligger på den som tillhandahåller produkten på marknaden (tillverkare, importör, distributör).

03

KOSTNADEN

Straffet för att bryta mot regeln är en sanktionsavgift på 50 000 kr per produktmodell.

Syftet är enkelt: En säkrare arbetsmiljö för alla som använder röjsågar!

SAFETY FIRST.
Regulations evolve.

Vad är AFS 2023:9 och varför finns den?

Syfte

Säkerställa att stegar, ställningar, utrustning för arbete på höjd och vissa trycksatta anordningar uppfyller produktkrav för att minska risk för olyckor och ohälsa.

Omfattning

Gäller bl.a. stegar, ställningar, arbetskorgar, fallskyddsnät och vissa trycksatta anordningar som inte omfattas av EU-direktiv.

Ersätter

AFS 2013:4 om ställningar.

Kapitel 2 – Arbetskorgar för tillfälliga personlyft med truck eller kran

Omfattning:

Arbetskorgar för tillfälliga personlyft med truck/kran som inte är konstruerade för personlyft från början.

Produktkrav – Kort:

- Kompatibel med basmaskinen
- Säker konstruktion och fastsättning
- Skyddstak vid risk för fallande föremål
- Fästen för personlig fallskyddsutrustning
- Synlig skylt: maxlast, vikt, antal personer, tillverkningsinfo, kontroller

Extra krav:

- **Kran:** Containerkorg – säkra mot vridlås; andra korgar – upphängningsram/linor/kätting med max 90° vinkel.
- **Truck:** Anpassad för gaffelarmar.

Kapitel 3 – Fallskyddsnät för personskydd

Omfattning:

Nät för att fånga upp fallande personer vid bygg- och anläggningsarbete.

Definition:

Fallskyddsnät = nät + upphängning, kantlinor, monteringslinor, konsoler.

Produktkrav – Kort:

- Säker konstruktion – minst nivå enligt SS-EN 1263-1:2014
- Märkning: tillverkare/importör, år och månad
- Svensk instruktion: montering, användning, nedmontering, förvaring, vård, kontroll + varningar
- Provtråd från samma batch, instruktion om provdragning.

Kapitel 4 – Stegar och arbetsbockar

Omfattning:

Bärbara stegar och arbetsbockar (vissa krav gäller bara vid >20 ex).

Definition:

- Arbetsbock = fristående arbetsplan med maxhöjd 1,25 m.
- Typkontroll = ackrediterat organ har granskat och godkänt.

Produktkrav – Kort:

- Säker dimensionering, stabilitet, enkel hantering
- Material av god kvalitet, korrosionsskydd
- Stegar – nivå enligt bilaga 1; arbetsbockar – provning enligt bilaga 2.

Märkning:

Tillverkare, modell, år, typkontrollinfo, ev. monteringsanvisningar.

Typkontroll:

- Gäller 5 år, kan förlängas
- Sanktionsavgift vid överträdelse (15 000–150 000 kr beroende på antal sysselsatta).

Kapitel 5 – Ställningar och väderskydd

Omfattning:

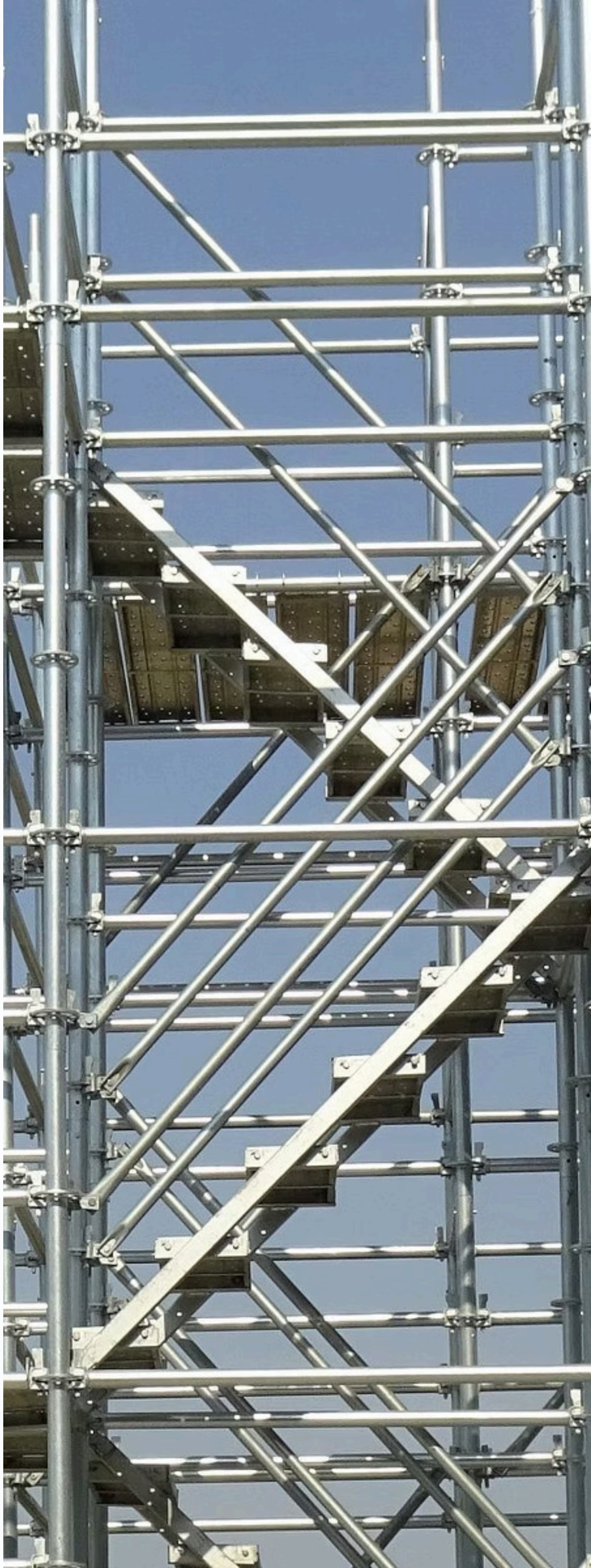
- Arbetsplats, tillträdesled, fallskydd, skyddstak, väderskydd på ställningar
- Gäller även komponenter och kopplingar

Produktkrav – Kort:

- Säkerhet vid uppförande/användning/nedmontering
- Materialkrav – korrosionsskydd, halkfria ytor, ej otätat stål
- Virke minst klass C24
- Uppfylla bilaga 3:s krav.

Typkontroll:

- Krävs (max 10 år giltighet)
- Årlig kontroll av ackrediterat organ
- Märkning och svenska instruktioner.

Kapitel 6 – Trycksatta anordningar (ej EU-direktiv)

Omfattning:

Klass A eller B enligt AFS 2023:11, ej omfattade av EU-direktiv.

Undantag:

- Cisterner/rör för brandfarlig vätska som omfattas av andra regler
- Rör för gasblandning med mest metan

Produktkrav – Kort:

- Dokumentation med ritningar, metoder, beräkningar
- Visar att förband, värmebehandling, provning och tryckkontroll är korrekt utförda.

Vad är AFS 2023:10 och varför finns den?

Syftet med AFS 2023:10

- Förebygga ohälsa och olyckor i arbetsmiljön.
- Hanterar en bred variation av arbetsmiljörisker (t.ex. kemiska ämnen, fall, buller och strålning).
- Innehåller både bindande föreskrifter och allmänna råd.

Omfattning

- Gäller för alla arbetsgivare och vissa egenföretagare.
- Täcker områden som fysiska, kemiska, biologiska och tekniska risker.
- Integrerar systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM).

Ersätter gamla AFS:ar

- Sammanför och ersätter många äldre AFS:ar, inklusive:
- Fall och ras (AFS 1981:14, AFS 1981:15)
- Kemiska arbetsmiljörisker (AFS 2011:19)
- Buller (AFS 2005:16)
- Smittrisker (AFS 2018:4)
- Vibrationer (AFS 2005:15)
- Elektromagnetiska fält (AFS 2016:3)

Kapitel 1: Allmänna bestämmelser

Samla och förenkla

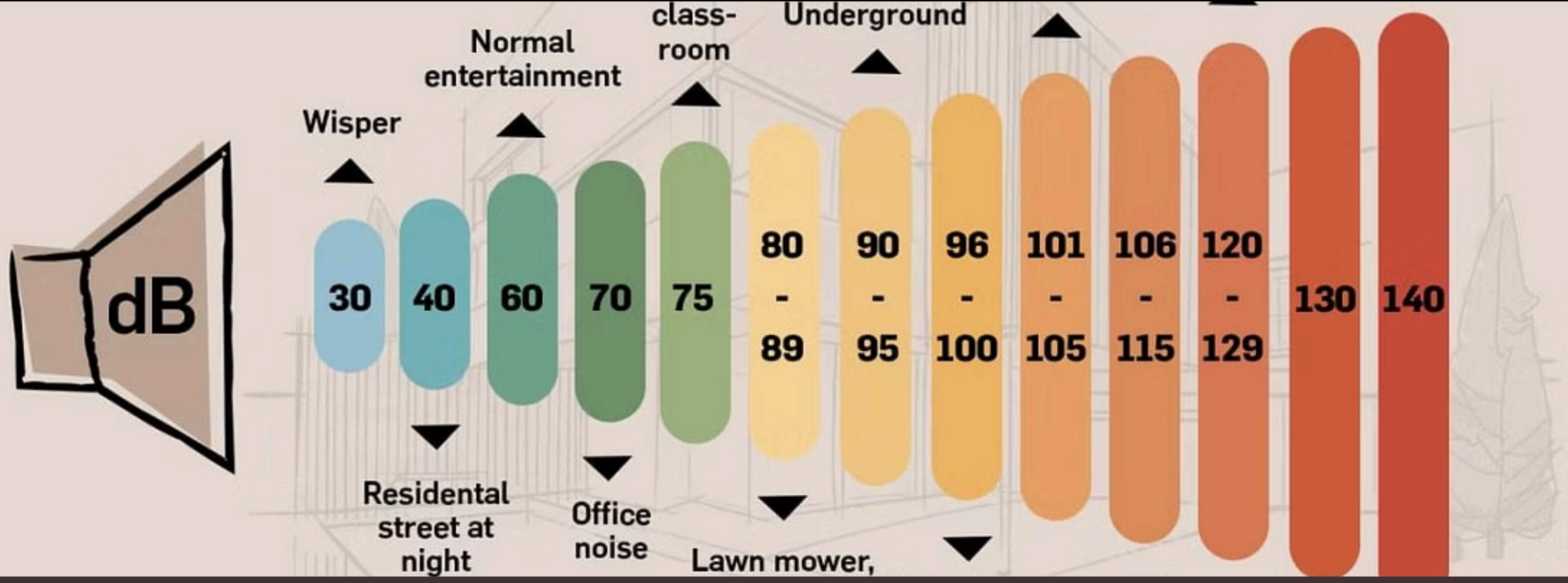
Syftar till att samla och förenkla regler för arbetsmiljörisker.

EU-direktiv och lag

Bygger på EU-direktiv och arbetsmiljölagen.

SAM är grunden

SAM (Systematiskt Arbetsmiljöarbete) är grunden – undersök risker, bedöm, åtgärda och följ upp.

Kapitel 2: Buller

1

Gränsvärden för ljudnivåer.

2

Förebygg vid källan

Förebygg buller vid källan – tekniska lösningar, planering, utbildning.

3

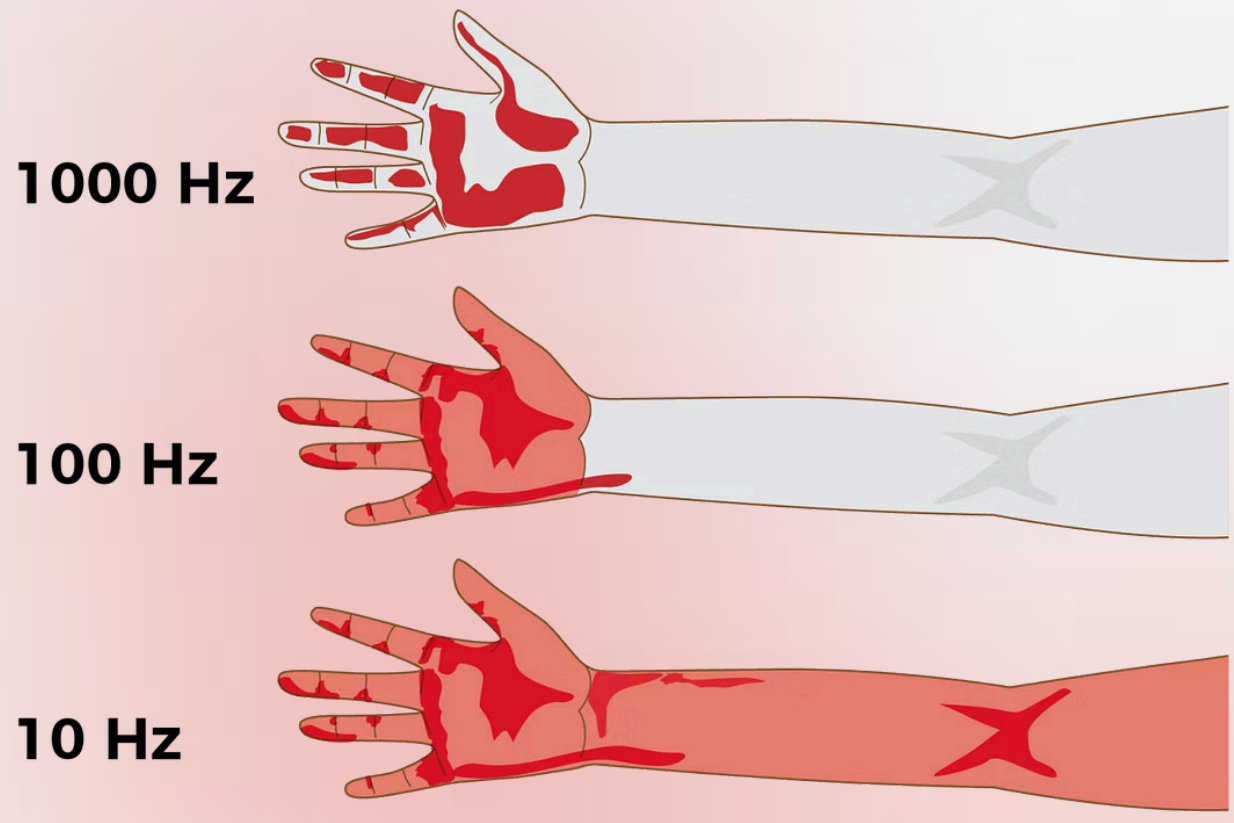
Hörselskydd

Hörselskydd vid höga nivåer, särskilt för känsliga grupper.

4

Undersökningar

Hörselundersökningar vid risk.

Kapitel 3: Vibrationer

Omfattning

Gäller hand- och helkroppsvibrationer.

Åtgärder

Åtgärder: ändra arbetsmetoder, utrustning, begränsa exponeringstid, skydd mot kyla och fukt.

Kapitel 4–5: Fall och ras

Fall

Fall: säkra underlag, skyddsräcken, personligt fallskydd som sista alternativ.

Ras

Ras: stöttning, avspärrning, skyddshjälm vid risk för fallande föremål.

Kapitel 6: Belastningsergonomi

Förebygg hälsofarliga arbetsställningar, repetitivt arbete och tung manuell hantering.

Ge kunskap, träning och rätt utrustning.

GHS pictogram	Code and meaning	GHS pictogram	Code and meaning	GHS pictogram	Code and meaning
	C Corrosive		N Nature polluting		Xn Harmful
	E Explosive		O Oxidising		Non-flammable gas
	F Flammable		T Toxic		Hazardous to health

Kapitel 7–8: Kemiska riskkällor

1

Riskbedömning

Riskbedömning innan arbete startar.

2

Åtgärdstrappa

Åtgärdstrappa: eliminera, ersätta, minimera, ventilation, organisera, personlig skyddsutrustning.

3

Särskilda krav

Särskilda krav för CMR-ämnen, allergener, kvarts, fibrer.

Kapitel 9: Explosionsfarlig miljö

1 **Klassificera områden**

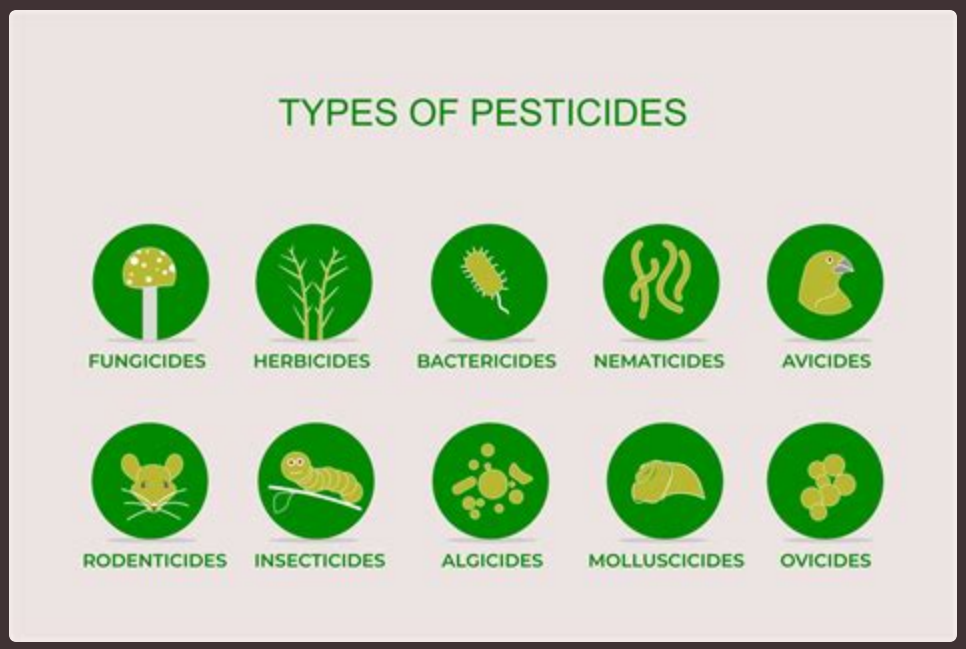
Klassificera områden i zoner.

2 **Explosionsskyddsdokument**

Explosionsskyddsdokument krävs.

3 **Skydd**

Tekniska och organisatoriska skydd.

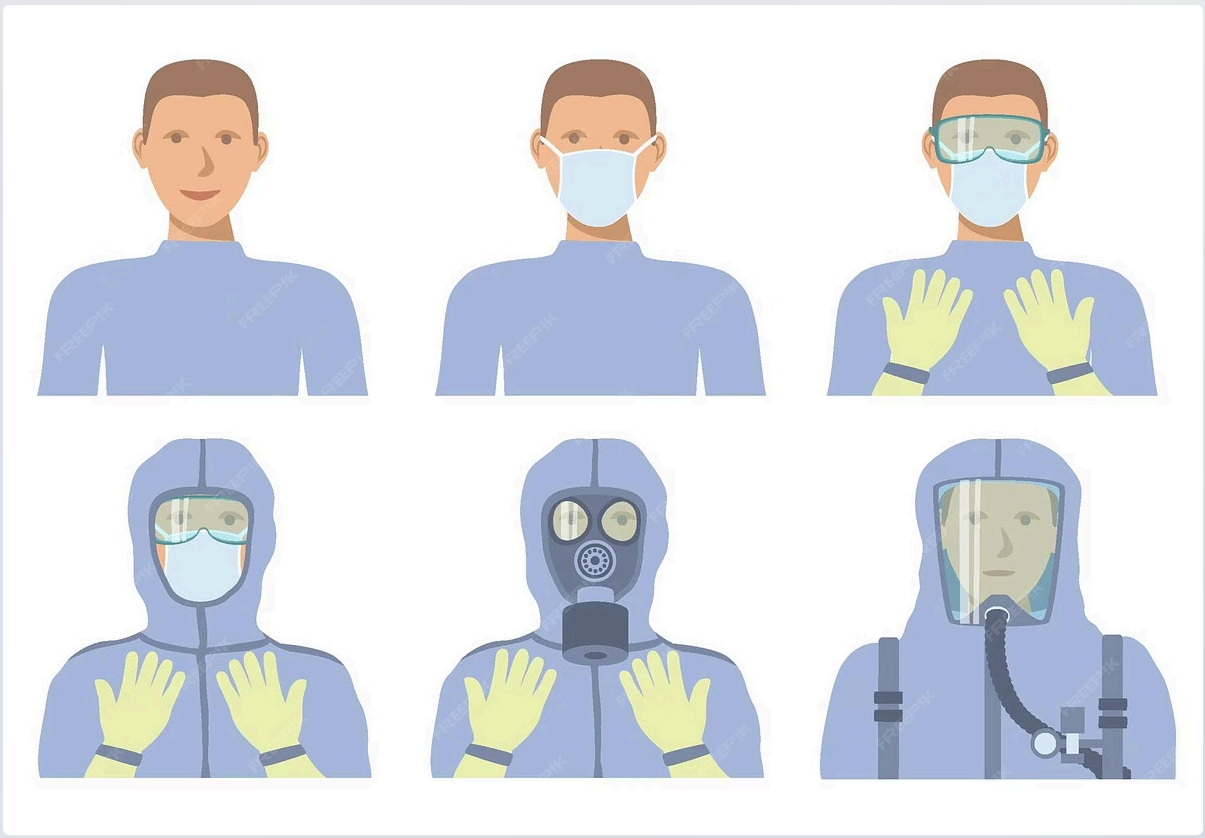
Kapitel 10: Specifika kemiska ämnen

Regler för

Regler för bekämpningsmedel, läkemedel, kvarts och syntetiska fibrer.

Krav

Skyddsutrustning, märkning, avfallshantering.

Kapitel 11: Smittrisker

Skyddsnivåer

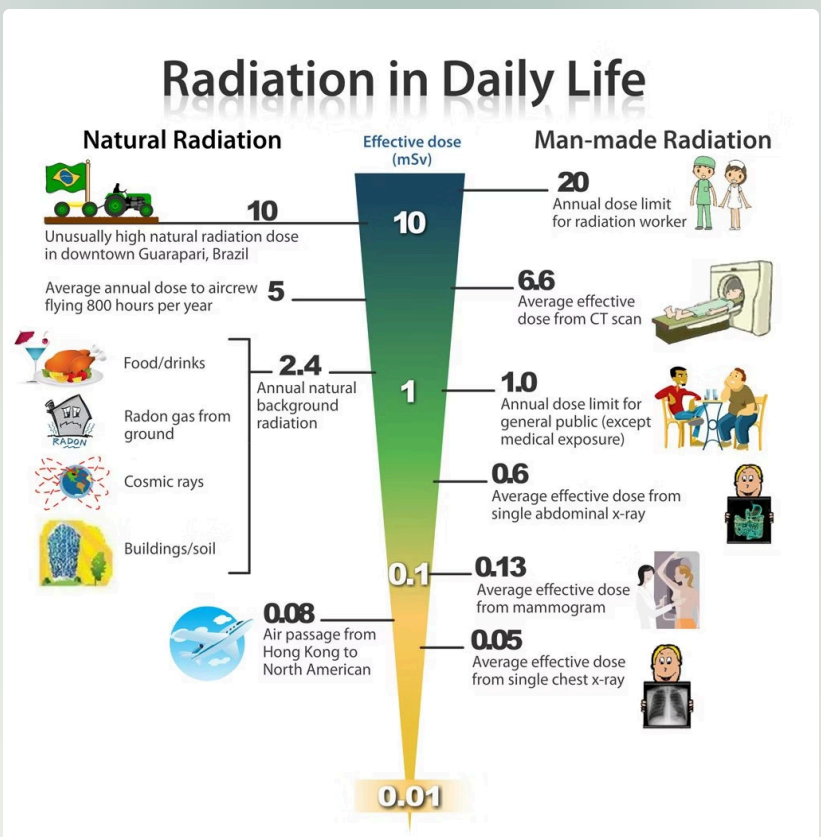
Skyddsnivåer 2–4 beroende på riskklass.

Rutiner

Utbildning, hygienrutiner, dekontaminering.

Anmälan

Anmälan till Arbetsmiljöverket vid arbete med koncentrerade smittämnen.

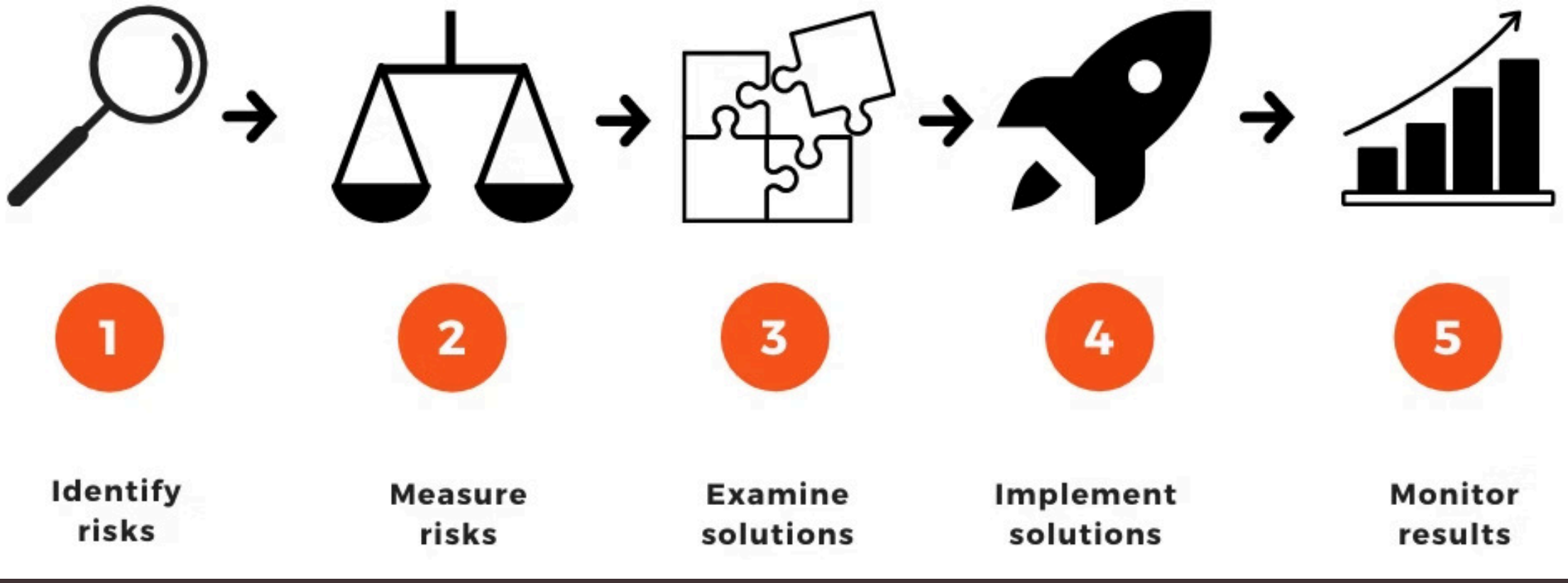
Kapitel 12–13: Strålning & elektromagnetiska fält

Förebygg exponering

Förebygg exponering över gränsvärden.

Skyddsåtgärder

Tekniska skydd, utbildning, märkning av riskområden.

Sammanfattning

AFS 2023:10 samlar många tidigare föreskrifter i ett dokument.

Syftet är att göra arbetsmiljöarbetet mer överskådligt och effektivt.

Förebygg risker genom att alltid:

1. Undersöka
2. Riskbedöma
3. Vidta åtgärder
4. Följa upp

Vad är AFS 2023:11 och varför finns den?

Syftet

Förebygga ohälsa och olycksfall som orsakas av arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning. Reglerna ska skydda dig på jobbet!

Vad omfattas?

Allt från maskiner, verktyg och truckar till stegar, ställningar och skyddsutrustning som hjälmar och skyddsglasögon.

Ersätter äldre regler

Samlar flera äldre AFS:ar i en modern föreskrift som är lättare att följa och förstå.

Riskbedömning är grunden för säkerhet

Innan du använder någon utrustning måste arbetsgivaren undersöka och bedöma riskerna. Det handlar om att tänka igenom:

01

Är utrustningen lämplig?

Passar maskinen eller verktyget för just det arbete som ska utföras?

02

Vilka risker finns?

Kan något gå fel? Finns det risk för klämskador, fall eller andra olyckor?

03

Har personalen rätt kunskap?

Vet de som ska använda utrustningen hur den fungerar och hur man arbetar säkert?

Val och användning av utrustning

Utrustningen ska vara säker och användas rätt. Här är några viktiga principer:

Rätt utrustning för jobbet

En stege är inte en arbetsplattform. En truck är inte en personlyft. Använd rätt verktyg för rätt uppgift.

Instruktioner och information

Alla som använder utrustningen måste få tydliga instruktioner på ett språk de förstår.

Ergonomi och arbetsmiljö

Arbetet ska kunna utföras med bra arbetsställningar och utan onödig belastning.

Exempel: En truckförare måste ha utbildning och tillstånd. Trucken ska ha skyddsräcke och säkerhetsbälte. Föraren ska använda skyddsskor.

Kontroll och underhåll – håll utrustningen säker

Utrustning slits och kan gå sönder. Därför krävs regelbunden kontroll och underhåll:

1

Fortlöpande kontroll

Kolla att allt fungerar innan varje arbetspass. Ser du något fel? Använd inte utrustningen!

2

Regelbunden service

Vissa maskiner och verktyg behöver service med jämna mellanrum, till exempel truckar och lyftanordningar.

3

Dokumentation

Kontroller och service ska dokumenteras så att man kan följa upp att allt är gjort.

Exempel: En motorsåg ska kontrolleras dagligen. Kedjebromsen, gashändtaget och skyddsanordningar måste fungera. Är något trasigt får sågen inte användas.

Varför är AFS 2023:11 viktig?

Att följa föreskriften handlar om att skapa en säker arbetsplats där olyckor och skador förebyggs. Det är inte bara ett krav – det är sunt förnuft.

0

Färre olyckor

Rätt utrustning och utbildning minskar risken för skador dramatiskt.

100%

Alla ansvariga

Arbetsgivaren har huvudansvaret, men alla på arbetsplatsen bidrar till säkerheten.

1

En föreskrift

AFS 2023:11 samlar reglerna på ett ställe – enklare att följa och förstå.

Kom ihåg: Säkerhet börjar med rätt kunskap 👷🔧

Vad är AFS 2023:12 och varför finns den?

Utformning av arbetsplatser - grunden för en trygg och effektiv arbetsmiljö

- **Syfte:** Säkerställa att arbetsplatser är utformade så att ohälsa och olycksfall förebyggs och en god arbetsmiljö skapas.
- **Gäller:** Arbetsplatser i och vid byggnadsverk, både inomhus och utomhus. Färdigställda utrymmen inom utvinnings-, bygg- och anläggningsindustrin.
- **Ersätter:** AFS 2020:1 om arbetsplatsens utformning.

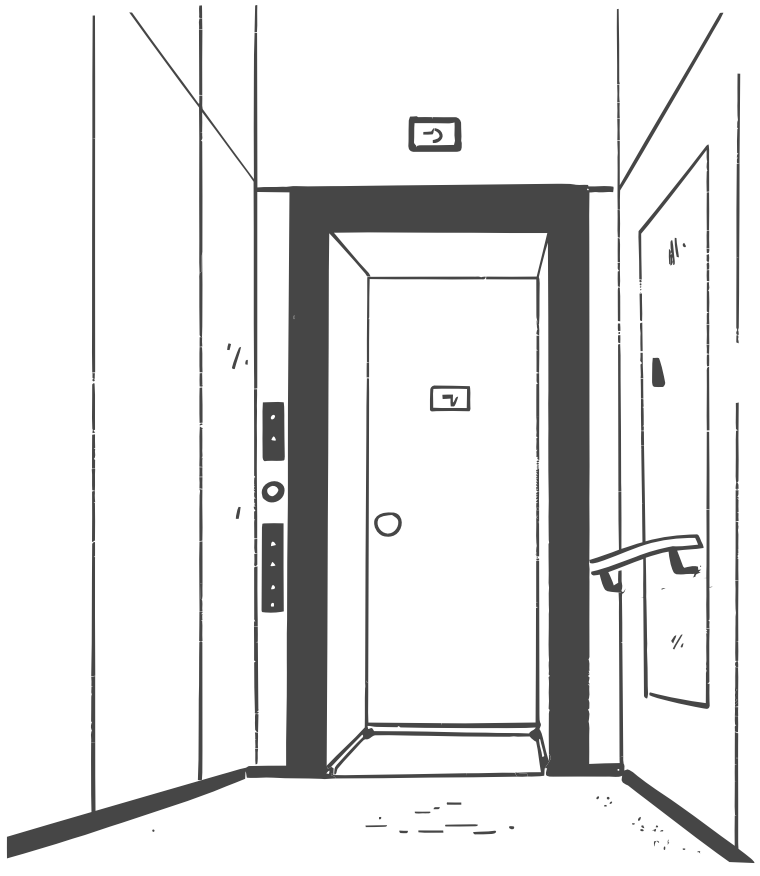
Utrymme & takhöjd

- Lokaler ska ha **tillräcklig area och fri höjd** för att undvika olyckor och ohälsa.
- Rekommendationer: Minst 2,40 m rumshöjd (2,70 m i undervisningslokaler).
- Tillräcklig **rörelsefrihet** runt arbetsplatsen - minst 0,8 m vid arbete med rörelser och kraftutövning.
- Arbetsplatser med särskilda risker (t.ex. buller, kemikalier) bör ha **separata lokaler**.

Gångar, dörrar & transporter

- **Förbindelseleder** ska vara säkra och tydligt markerade.
- Dörrar vid portar för fordon krävs om gångtrafik passerar.
- Ramper för rullstol max lutning 1:12 (gärna flackare för ökad säkerhet).
- Golv ska vara halksäkra och utan farliga nivåskillnader.

Nödutgångar & utrymning

- Alla ska kunna utrymma **snabbt och säkert**, oavsett funktionsförmåga.
- Minst två oberoende utrymningsvägar, med vissa undantag.
- Utrymningsvägar ska vara fria från hinder och väl skyltade.
- Nödbelysning vid behov, t.ex. i trapphus.

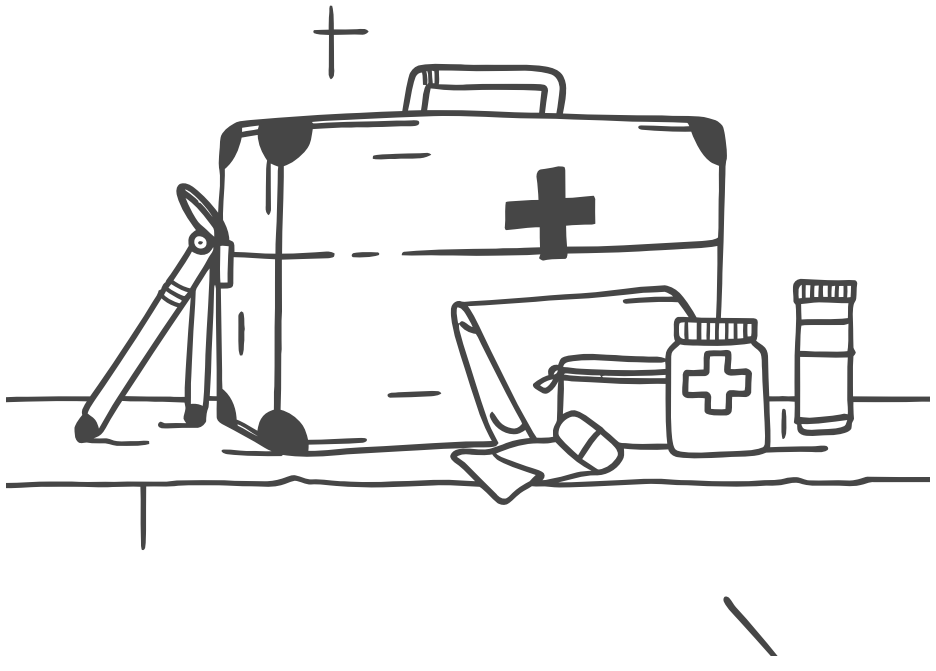
Personalutrymmen

- Tillräckligt med **omklädningsrum, matplatser, paus- och vilrum** utifrån arbetets art och antal anställda.
- Skilda omklädningsrum för män/kvinnor vid behov.
- Dusch vid smutsigt, svettdrivande eller smittorisk-arbete.
- Toaletter ska vara tillgängliga för alla.

Inomhusklimat & belysning

- God **luftkvalitet** och ventilation - minst 7 liter friskluft/sekund per person vid stillasittande arbete.
- Temperatur: Rekommenderat 20-24 °C vinter, 20-26 °C sommar.
- Dagsljus och möjlighet till utblick ska finnas, eller kompenseras med bra belysning.
- Ljudmiljö anpassad till arbetsuppgifterna, buller ska minimeras.

Säkerhet & första hjälpen

- Skydd mot fall, snöras och skärskador från glas.
- Skydd mot instängning i riskfyllda utrymmen (t.ex. kylrum).
- Utrustning för första hjälpen, nöddusch och ögonspolning vid behov.
- Skyltar och signaler ska vara tydliga och standardiserade.

Tillgänglighet för alla

- Arbetsplatser ska vara **tillgängliga och användbara** även för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.
- Minst en tillgänglig toalett per våningsplan vid ny- eller ombyggnad.
- Tillfälliga utrymningsplatser och bredare dörrar vid behov.

Varför är AFS 2023:12 viktig?

Den sätter ramarna för hur arbetsplatser ska vara utformade för att vara **säkra, hälsosamma och inkluderande**.

Hur påverkar den vardagen?

Från hur bred en gång ska vara till hur ljuset faller på skrivbordet - allt påverkar hälsa, trivsel och produktivitet.

Kom ihåg:

Bra arbetsmiljö börjar med en väl utformad arbetsplats.

Vad är AFS 2023:13 och varför finns den?

Syfte

Förebygga ohälsa och olycksfall vid risker vid vissa typer av arbeten genom tydliga föreskrifter och allmänna råd.

Omfattning

Reglerar 17 olika riskområden – från djurarbete till sprängning, från dykning till takarbete.

Ersätter gamla AFS:ar

Samlar tidigare separata föreskrifter i ett dokument för enklare tillämpning och bättre överblick.

Arbete med djur – Säkerhet först

1

Byggnader och anordningar

Stall och utrymmen ska dimensioneras för säkert arbete. Dörrar och grindar måste ha tillförlitliga lås som öppnas lätt inifrån.

2

Kunskaper om djur

Arbetstagare måste förstå djurens beteende och reaktioner. Särskild försiktighet krävs med tjurar och nykalvade kor.

3

Rutiner och information

Tydliga rutiner för transport och behandling. Information om djur med avvikande beteende måste överföras mellan arbetstagare.

Asbest – Strikt reglerat arbete

Tillstånd krävs

Tre typer: forskning/analys, bearbetning/behandling och rivning. Arbetsmiljöverket beslutar om tillstånd.

Utbildning obligatorisk

Alla som leder eller utför asbestarbete måste ha genomgått särskild asbestutbildning med giltigt intyg.

Skyddsutrustning

Heltäckande skyddskläder och andningsskydd anpassat till exponeringsförhållandena. Asbestförorenade kläder hanteras separat.

Medicinska kontroller

Tjänstbarhetsintyg krävs för dem som exponeras mer än 50 timmar per år eller arbetar med rivning.

Berg- och gruvarbete under jord

Ventilation

Ventilationssystem ska dimensioneras för tillfredsställande luftkvalitet. Huvudfläktarnas luftflöde mäts kontinuerligt med larm.

Utrymning

Minst två oberoende utrymningsvägar krävs. Utrymningslarm vid brand, ras eller gasutsläpp. Årliga utrymningsövningar obligatoriska.

Radon

Radonhalten ska mätas minst en gång per år och vid nya bergutrymmen. Sanktionsavgift vid utebliven mätning.

Byggnads- och anläggningsarbete

1

Planering

Tidigt ta hänsyn till arbetsmiljöfaktorer. Undvik samtidiga arbetsmoment på samma plats som skapar risker.

2

Information

Arbetstagare ska få tydliga instruktioner om säkert utförande. Information måste vara begriplig och tillgänglig.

3

Ordning

God ordning på byggarbetsplatsen. Regelbunden städning och omhändertagande av material och avfall.

Fallskydd – Livsviktig säkerhet

2m

Kritisk höjd

Vid fallhöjd 2 meter eller mer krävs normalt gemensamma fallskyddsanordningar som skyddsräcken eller ställningar.

40K

Sanktionsavgift

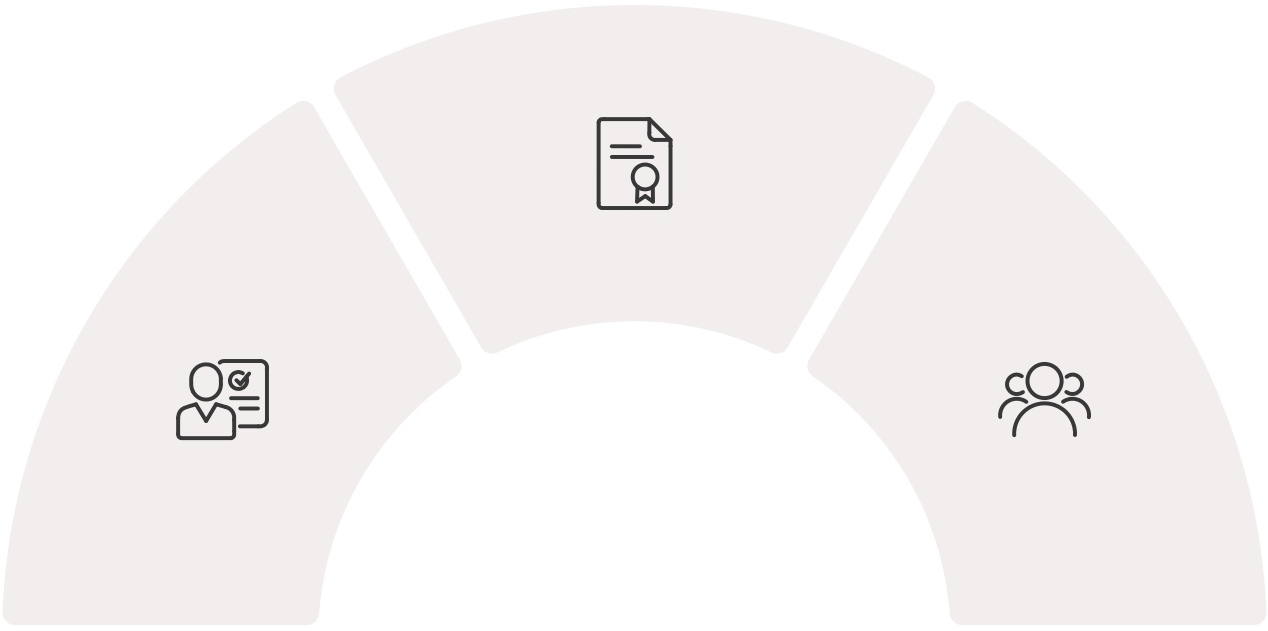
Från 40 000 kr vid bristande fallskydd. Visar allvaret i att skydda mot fall till lägre nivå.

1m

Räckeshöjd

Skyddsräcken ska vara minst 1 meter höga med fotlist, mellanledare och överledare för fullgott skydd.

Dykeriarbete – Extrema förhållanden

Dykplan

Skriftlig plan baserad på riskbedömning. Anger bemanning, utrustning, andningsgas och nödåtgärder.

Certifikat

Yrkesdykarcertifikat krävs beroende på djup och metod. S 30, A 40, H 30 eller B 50.

Dyklag

Minst tre personer: dykarledare, dykare och reservdykare. Dykarskötare vid livlina eller gasförsörjning från ytan.

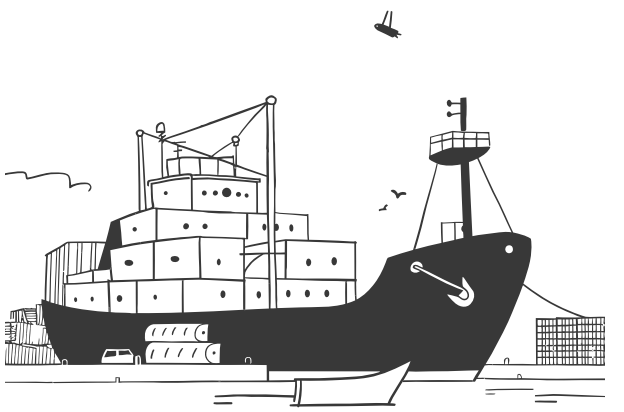
Frisörarbete och hamnarbete

Frisörarbete

Åtgärder mot kemikalieexponering och belastningsskador. Ventilation och ergonomiska arbetsmetoder är centrala.

Hamnarbete

Säker lastning och lossning av fartyg. Krav på arbetsplatsens beskaffenhet, organisation och tekniska anordningar.

GMM och kylda lokaler

- ## Genetiskt modifierade mikroorganismer

  Innesluten användning kräver klassificering i skyddsnivåer. Anmälan eller tillstånd beroende på risknivå. Dokumentation och utbildning obligatorisk.

- ## Kylda livsmedelslokaler

  Åtgärder mot avkylning vid arbete i kyla. Lämpliga kläder, begränsad arbetstid och uppvärmningspauser vid behov.

Mast- och stolparbete på höjden

Medicinska kontroller

Tjänstbarhetsintyg krävs för arbete i mast eller stolpe över 5 meter. Kontrollerar lämplighet för höjdarbete.

Utrustning

Personligt fallskydd och klätterutrustning anpassad för arbetet. Regelbunden kontroll av utrustningens skick.

Kontroll före arbete

Trässtolpar ska kontrolleras för röta och skador innan klättring. Särskilda åtgärder vid osäkra stolpar.

Provning, fordon och rök-/kemdykning

Provning med tryck

Över- eller undertryck kräver särskilda säkerhetsåtgärder. Tydliga instruktioner och kompetent personal. Nödåtgärder planerade.

Kapitel 12, §§ 1-11

Fordon och motorer

Reparation och service kräver god ventilation. Säkra lyftanordningar och arbetsgrop. Skydd mot avgaser och kemikalier.

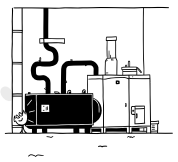
Kapitel 13, §§ 1-10

Rök- och kemdykning

Minst två dykare per lag. Medicinska kontroller och tjänstbarhetsintyg. Specialutrustning och kontinuerlig utbildning.

Kapitel 14, §§ 1-9

Smältning och gjutning av metall

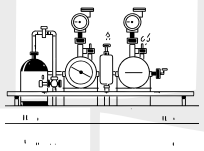
Ventilation

Effektiv ventilation för att avlägsna farliga gaser och damm. Luftkvaliteten ska kontrolleras regelbundet.

Skyddsutrustning

Värmebeständiga kläder, visir, handskar och skyddsskor. Anpassad efter arbetsuppgifternas risker.

Provning

Säkra metoder vid provtagning och analys. Skydd mot stänk och höga temperaturer.

Sprängarbete – Maximal säkerhet

1

Undersökning

Riskbedömning av geologiska förhållanden och omgivning. Identifiera dolor och andra faror.

2

Personal

Kompetent sprängledare och utbildad personal. Tydlig ansvarsfördelning och kommunikation.

3

Hantering

Säker hantering av explosiva varor. Kontrollerad laddning och initiering enligt plan.

4

Utrymning

Bevakning och utrymning av området. Återvändande först efter säkerhetskontroll.

Vinterväghållning och snöskottning

Vinterväghållning

- Planering av arbetet med hänsyn till trafik och väder
- Säker utrustning och fordon anpassade för vinterförhållanden
- Varselkläder och belysning vid arbete i mörker
- Skydd mot passerande trafik

Snöskottning på tak

- Kontroll av takets bärighet och beskaffenhet
- Fallskydd enligt samma krav som vid takarbete
- Hänsyn till halka och genomtrampningsrisk
- Säker hantering av snö och istappar

Säkerhet – Allas ansvar

Arbetsgivare

Huvudansvar för arbetsmiljön. Planera, organisera och följa upp.

Arbetstagare

Följa instruktioner och använda skyddsutrustning. Rapportera risker.

Skyddsombud

Bevaka arbetsmiljön och företräda arbetstagarna i säkerhetsfrågor.

Samverkan

Systematiskt arbetsmiljöarbete kräver allas delaktighet och engagemang.

> AFS 2023:13 ger oss verktygen – tillsammans skapar vi en säker arbetsplats!

AFS 2023:14 – Gränsvärden för luftvägsexponering

Föreskrifter som skyddar arbetstagare från farliga ämnen i luften på arbetsplatsen.

Syfte

Förebygga ohälsa hos arbetstagare som exponeras för luftföroreningar genom att sätta tydliga gränsvärden.

Omfattning

Gäller all verksamhet där luftföroreningar förekommer eller bildas.

Innehåller över 500 ämnen med specifika gränsvärden.

Ersätter

AFS 2018:1 om hygieniska gränsvärden.

Två typer av gränsvärden

1

Nivågränsvärde (NGV)

Genomsnittshalt under en hel arbetsdag, upp till 8 timmar. Detta är den halt som inte får överskridas över en normal arbetsdag.

2

Korttidsgränsvärde (KGV)

Genomsnittshalt under 15 minuter (5 minuter för vissa ämnen). Skyddar mot kortvariga toppar i exponeringen.

Båda gränsvärdena är bindande och får inte överskridas. Vid överskridande måste arbetsgivaren vidta åtgärder enligt åtgärdstrappan.

Vanliga ämnen på byggarbetsplatser

1

Koldioxid (CO_2)

NGV: 5000 ppm. Vanlig i slutna utrymmen med dålig ventilation, från förbränning i maskiner och där många personer vistas. Kan orsaka trötthet och huvudvärk vid höga halter.

2

Kvävedioxid (NO_2)

NGV: 0,5 ppm. Från dieseldrivna maskiner som grävmaskiner, dumpers och generatorer, samt vid gassvetsning och gasbränning. Irriterar luftvägarna kraftigt.

3

Kolmonoxid (CO)

NGV: 20 ppm. Från ofullständig förbränning i maskiner med förbränningsmotor, gasol-/propandrivna verktyg och defekta avgassystem. Färglös, luktfri och livsfarlig gas som blockerar syreupptagningen.

4

Ammoniak (NH_3)

NGV: 20 ppm. Från kylsystem i byggnader, vissa rengöringsmedel och vid betongproduktion. Stark lukt, irriterar ögon och luftvägar.

Farliga ämnen: var extra försiktig!

Vissa ämnen kräver särskild uppmärksamhet på grund av allvarliga hälsorisker:

Cancerframkallande (C)

T.ex. bensen, asbest, kvarts. Kräver medicinska kontroller och särskilda skyddsåtgärder.

Reproduktionsstörande (R)

T.ex. bly, kolmonoxid. Kan skada fertiliteten och det ofödda barnet.

Sensibiliserande (SH/SL)

T.ex. damm från mjöl, isocyanater. Kan ge allergi i hud eller luftvägar.

Hudupptag (H)

T.ex. toluen, metanol. Tas lätt upp genom huden – skyddsutrustning är avgörande.

Arbetsgivarens ansvar

01

Bedöma risker

Identifiera vilka luftföroreningar som förekommer och jämför med gränsvärdena i bilaga 1.

02

Genomföra mätningar

Utför yrkeshygieniska mätningar om det inte går att bedöma exponeringen på annat sätt. Mätningar ska utföras av kunnig personal.

03

Dokumentera resultat

Spara mätrapporter i minst 5 år med alla uppgifter enligt bilaga 2.

04

Vidta åtgärder

Om gränsvärden överskrids – följ åtgärdstrappan. Prioritera att eliminera risken eller byta till säkrare alternativ.

Samverka alltid med skyddsombud och berörda arbetstagare vid planering av mätningar och åtgärder.

Viktiga datum att komma ihåg

1

18 januari 2025

Skärpta gränsvärden för nickelföreningar börjar gälla

2

21 februari 2026

Gränsvärde för dieselavgaser vid gruvdrift och tunnelbygge träder i kraft

3

5 april 2026

Skärpta gränsvärden för akrylnitril och bensen börjar gälla

Agera nu! Se över era rutiner, utbilda personalen och säkerställ att ni har kontroll på luftkvaliteten på arbetsplatsen.

Vad är AFS 2023:15 och varför finns den?

Syfte

Minska risken för ohälsa genom medicinska kontroller som visar om din hälsa medger vissa arbeten och upptäcker tidiga tecken på ohälsa.

Omfattning

Gäller arbete med vibrationer, kemikalier, metaller, dykning, klättring, nattarbete och mer. Även flygpersonal inom civilflyget omfattas.

Ersätter gamla AFS:ar

Ersätter AFS 2019:3 om medicinska kontroller och AFS 2005:20 om hälsoundersökning av flygpersonal.

När krävs medicinska kontroller?

1 Vibrationer och handintensivt arbete

Om du jobbar med maskiner som vibrerar eller gör snabba handledsrörelser med kraft.

2 Kemikalier och metaller

Exponering för allergiframkallande ämnen, bly, kadmium eller kvicksilver kräver kontroller.

3 Fysiskt krävande arbeten

Klättring över 13 meter, rök- och kemdykning, eller dykeriarbete.

4 Nattarbete

Minst 3 timmar mellan 22.00-06.00 eller en tredjedel av årsarbetstiden på natten.

Tjänstbarhetsintyg – vad är det?

Ett intyg från läkare

Visar att din hälsa medger att du utför vissa arbeten trots att det finns generella risker.

Krävs för:

- Arbete med vissa kemikalier
- Exponering för damm och metaller
- Klättring, dykning och rökdykning

Arbetsgivaren får bara sysselsätta dig om du har giltigt intyg.

Biologiska exponeringskontroller

0,5

Bly – kvinnor under 50 år

Gränsvärde µmol/L i blod

1,5

Bly – övriga

Gränsvärde µmol/L i blod

75

Kadmium

Gränsvärde nmol/L i blod

50

Kvicksilver

Gränsvärde nmol/L i blod

Kontroller var 3:e månad för bly, var 6:e månad för kadmium och kvicksilver. Överskridna värden = stopp i arbetet tills nivåerna sjunkit.

Nattarbete och Hälsokontroller

Nattarbete: Definition och Regler

- Regelbundet nattarbete innebär minst tre timmar av den dagliga arbetstiden mellan kl. 23:00 och 06:00.
- Arbetsgivare ska skydda nattarbetare och erbjuda gratis, regelbundna hälsokontroller. Vissa yrken kan vara undantagna.

Vanliga Hälsorisker

- Störningar i dygnsrytm, mag-tarmproblem, kardiovaskulär påverkan och psykisk ohälsa.

Arbetsgivarens ansvar

Informera arbetstagarna

Förklara varför kontrollen behövs, att den är frivillig, och vad resultatet innebär.

Beställa kontroller

Se till att medicinska kontroller och biologiska tester genomförs i tid av behörig personal.

Dokumentera allt

Spara uppgifter om exponering, kontroller, intyg och resultat för varje berörd arbetstagare.

Vidta åtgärder

Använd resultaten i det systematiska arbetsmiljöarbetet och åtgärda risker.

Sanktionsavgift: 15 000–150 000 kr om tjänstbarhetsintyg eller biologiska kontroller saknas.

Varför är detta viktigt?

Medicinska kontroller är inte bara pappersexercis.

De **skyddar din hälsa** genom att upptäcka tidiga tecken på ohälsa innan det blir allvarligt.

De ger arbetsgivaren underlag för att förbättra arbetsmiljön och anpassa arbetet efter dina förutsättningar.

Och de säkerställer att du kan jobba säkert i miljöer som annars kan vara farliga.

Var har du boken om 1 år?

I fikarummet.
I boden.
I servicebilen.
På skrivbordet, inom räckhåll.

Den här boken är skapad för vardagen, för alla de där stunderna när du snabbt behöver få koll på en AFS utan att fastna i detaljer eller söka runt i onödan. På bara några minuter får du en tydlig överblick, förklaringar som går rakt på sak och stöd som fungerar i verkligheten.

Ha den nära till hands under introduktioner av nya medarbetare. Använd den som stöd under skyddsronder och arbetsmiljögenomgångar. Låt den bli en naturlig del av samtalen om säkerhet och ordning på arbetsplatsen.

ALLA 15 AFS:ar PÅ NÅGRA MINUTER HELT UTAN KRÅNGEL är gjord för att användas – om och om igen.

